

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre.....	16 kor.
Negyedévre.....	4 „
Helyben hához hordva:	
Egész évre.....	20 kor.
Negyedévre.....	5 „
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre.....	24 kor.
Negyedévre.....	6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, július 17.

Megfigyelések.

Irta: **Veridicus.**

III.

Internacionális szövetkezet lévén a szabadkőmivesség, természetes, hogy az internacionális népfaj, a zsidóság viszi benne a vezető szerepet. Különösen szembetűnő ez nálunk, a hol a testvérek kilenctized része tartozik ezen népfajhoz. Iparkodnak is mutatványszámként megfogni magukhoz társul egy-egy keresztényt, akit aztán ünnepélyes alkalmakkor cégérrül, csaláteknek előretolnak, hogy annak kétségbe nem vonható fajmagyarsága leplezze az ő nemzetközi lényegüket.

Ezek az ujjunkon is elszámlálható keresztények azonban milyenek? Akad egy-két bíró, egy-két ügyész, egy-két városi és megyei tisztviselő, sőt egy táblabíró is; azonban ezen gárdából vannak a legkevesebben; ezek is olyanok, a kik vagy meghasonlottak önmagukkal és a világgal, vagy olyanok, a kiket a páholytestvérek ellenállhatatlannak hirdett támogatásuk biztosításával nyertek meg a szövetkezetnek. Ezeket aztán megbecsülik, ünneplik, mutogatják, pohintésül a világ szemébe.

Az előbbinél nagyobb számú keresztény akad közöttük azok sorából, akik idegenből származván ide, lelki világuk teljesen idegen a magyarság nemzeti eszményeitől és ez okból nem képes azokat csak meg sem érteni, annál kevésbé átérezni.

Ezeknél azonban erősebb vallási érületet is hiába keresnénk. A testvérek azonban megbecsülik ezeket is, mert nem nagyot ponderálnak ugyan, de legalább mégis keresztények.

Akadnak azonban — hála Istennek alig egy-ketten — olyan keresztények is a szövetkezetben, a kik tudásuknál és lelkészi hivatalos állásuknál fogva ponderálnak is. Ne keressünk másutt, mert ilyen csak a református lelkészek és a rabbik között akad; ott is oly ritkán, mint a fehér holló.

Eléggé szomorú dolog, hogy még egy-kettő is akad. Pozitív vallásuk szabályozott ritusok szerinti hivatalos hirdetője, prédikálván nappal hiveinek az ő vallásának igazságait és parancsait, minő lelkülettel mehet el este a bagolyvárba, közreműködni minden pozitív vallás lerombolására?! Csak saját vallásának igazságában is hitét elveszített lelkület teheti ezt.

És micsoda pozitív hitet és hitéletet várhatunk a hivektől, ha már a pásztorok is segítenek a páholyokban aknákat

rakni a pozitív vallások felrobbantására?!

Igy néz ki az az érdekszövetkezet, mely most ünnepli a tanítói választáson kivívott győzelmét. Talán azért nagy az ő öröme, mert általuk az igazság győzött? az arra érdemesebbek, jobb képesséjük, hosszabb idő óta szolgálók, a mindennapi kenyérre jobban reászorultak lettek megválasztva? — Dehogy! — Tulnyomó részben a gyengébb minőségűek, kevesebb idő óta szolgálók és legnagyobb részt vad idegenek szorították ki azon helybeli tanítókat, kik évek óta szolgálják a város kulturáját azon reményben, hogy ideiglenes sovány kenyérük legalább biztosítva lesz. — Most aztán ezek mehetnek éhen halni. Elfoglalják helyeiket a megválasztottak, kiknél a szabadkőmives érdekszövetkezet bizton számíthat már csupán hálából is — arra, hogy a zsenge gyermekek lelkébe beoltják majd az internacionális atheizmusnak világboldogító bacillusát.

És a vallásos, a hazafias magyar közönség nem veszi észre, minő veszélyt zudít magára, hazájára ezen internacionális szövetkezet szekerének tolásával. Nem veszi észre, hogy a szabadkőmives első sorban az iskolákra vetette magát, mint olyanokra, a melyen a jövő épül.

Ha igaz az, hogy Napoléon világverő seregeit a német iskolamesterek tették

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Balladák prózában.

Irta: **Daudet Alfonz.**

A Dauphin halála.

Beteg a kis Dauphin, halálos beteg. Az ország minden templomában éjjel-nappal gyertyákat égetnek és misét mondanak a királyi herceg fölgyógyulásáért. A rezidencia utcai csendesek, harang sem kondul, kocsi sem zördül. A rácsos palotakapu előtt kíváncsi tömeg leskelődik az udvarra, ahol az aransujtásos svájci testőrök komor arccal beszélgetnek.

A palota márványlépcsőjén riadtan szaladnak le a kamarások és majordomusok; a folyosókon a selyemruhás apródcsereg suttogva adja tovább a szárnyra kelt lesújtó híreket, a széles előcsarnokokban a palotahölgyek finom himzett csipkekendőikbe ontják könnyeiket.

A narancsligetben a feketetaláros orvosok komolyan vitákoznak, de koronkint egyetértő lemondással rázzák fejüket. A liget tulsó részén a kis herceg nevelője és lovásza sétál, izgatottan várják az orvosi jelentést. Az egyik Horácius ódját mormolja, a másik pogány módon káromkodik.

Az istállóban fájdalmasan nyert a Dauphin hátaslova, az üres jászol előtt panaszkodik a lovászyerekre, mert ellelejtette megabrákolni.

Hát a király? Hol van a király? Visszavonult legbelsőbb termeibe, az uralkodók nem sirhatnak alattvalóik előtt.

A királyné nem törődik ezzel. Ott virraszt gyermeké betegyánál, szép arcán köny pereg s ki kitor belőle az anyai fájdalom.

Habos csipketengerben, lehunyt pillákkal fekszik a Dauphin; arccskája fehérebb párnájánál.

Csitt! Talán elszunnyadt... de nem, a kis Dauphin kerül a álom, lassan megfordul és könnyező anyjára tekint.

— Miért sírsz, királyné anyám? — kérdi fehéren. — Talán te is azt hiszed, hogy meghalok?!

Az anyja válaszolni akar, de keservét vissza kell fojtania s ezért csak némán vonaglik ajka.

— Ne félts, királyné anyám, én Dauphin vagyok. A Dauphin nem halhat meg!

A királyné panaszosan felzokog s ez kissé gondolkodóba ejti a herceget.

— De én nem akarom, hogy elvigyen a halál, megtiltom, hogy átlépje a palota küszöbét! Álljon őrt ágyamnál negyven lándzsás katonára, bátor, erős legény legyen mind egy szál s az ablakom alá száz ágyut huzzanak s a patantyusok süssek el mind a százat, ha közeledni mer!

A királyné intésére teljesítik a fenséges gyermek kívánságát.

Még azon órában felhatol az ablak alá vont ágyuk dübörgése és a negyven lándzsás katonára a Dauphin ágya köré sorakozik. Ősz bajszu marcona vitéz valamennyi, a gyermek tapsol örömeiben, amikor végignézi rajtuk.

Egyiket közülük ismeri is, megszólítja:

— Lorraine jöjj ide!

A vén katona letérdel az ágy előtt.

— Szeretlek, öreg Lorraine. Mutasd a szabályadat. Ugy-e ezzel vágod le a halált, ha eljön?!

— Ezzel, fenség — válaszolja Lorraine és valami szokatlan nedvesség gyűlik fel szemébe s hull le a medvebőr-szőnyegre; majd visszavonul, hogy helyet adjon a gyóntatónak.

A gyóntató hosszasan suttog a gyermek fülébe és szemé elé tartja a feszületet.

A herceg hallgatja, hallgatja tágranyitl szemmel, hirtelen élénken felvillan.

— Királyné anyám, hozasd elő a biborbársony ruhámat, a hermelin palástomat s az ezüstcsattos cipőmet; a Dauphinhez illő öltözetben akarok a paradicsomba lépni, hogy az angyalok hódoljanak, ünnepeljenek. — Füléhez hajlik a gyóntató s suttogva folytatja a lelki vigaszt, de a fenséges gyermek türelmetlenül szakítja félbe.

— E szerint semmit sem ér, hogy Dauphin vagyok?!

Már nem figyel a gyóntatóra, haragosan fordul a fal felé, majd a csipketengerbe süllyeszti fürtös fejét és keservesen zokog sokáig.

A prefektus ur.

Utazik a prefektus ur. Előtte libériás kocsi, mögötte borotvált képű lakáj, a hintó is méltóságosan gördül, mert a prefektus ur ül benne.

Ő meg ezüst-ujtásos ruhájában, gyöngyházzal kirakott kardjával oldalán gondolatokba mélyedve szegezi tekintetét az ölben fekvő

tönkre, felébresztvén az ifjúságban a német nemzeti öntudatot és büszkeséget; pedig ennek igazságát a történelem tanítja: akkor igaz az is, hogy a vallásos, konzervatív, a történelmi múlt emlékein lelkesülni, a nemzet jövőjeért mindent megtenni kész, keresztény Magyarországot a nemzetközi érdekszövetkezet által saját képére és hasonlatosságára átforgalmazott tanítótestület van hivatva megsemmisíteni.

Eléggé szomorú, elrettentő példát nyújt pedig minden gondolkozni tudónak és akarónak a mai Franciaország. A vallás mint társadalmi, állami tényező teljesen kiküszöbölve, detronizálva. A családi élet minden erkölcsi alapjától megfosztva. A természetellenes élvezetek, a mesterséges egy gyermek rendszer orgiákat ülik. A nép erkölcstelenségbe süllyedt; szervezeten is, számbelileg is rohamosan hanyatlak. Ha igaz a történelem és a logika ezen tanítása, hogy azonos okok azonos eredményeket szülnek, akkor nagyon közeli az idő, a midőn a gloirenak egykor büszke népe a rómaiakhoz hasonlóan eltűnik a föld színéről, hogy helyet engedjen egy életképesebb, mert erősebb, mert erkölcsösebb és hazafiasabb néplajnak.

A világboldogító eszméket hirdető, a világállam soha el nem ért és soha el nem érhető ábrándjéért küzdő, a vallást és hazát ósdi, elavult fogalmaknak hirdető szabadságkiváltás uralma alatt Franciaország rohamosan halad le a lejtőn a biztos megsemmisülésbe.

Aki első sorban magyarnak vallja és érzi magát, kívánhatja-e ugyanezt hazánkban is?

Jó lesz előfótt gondolkozni, amíg nem késő. És a hasonló gondolkozásuaknak jó lesz egy táborba tömörülni.

Mert céltudatos, kitartó szervezetet csak az ellenkező elveket vallóknak szervezkedése győzhet le. Nem utólagos siránkozás a gyógyszer, hanem gondos előkészület a hasonló csapásoknak a jövőben leendő elhárítására.

Minisztertanács. A kormány ma reggel kilenc órakor ismét minisztertanácsra ült össze, melyen főleg a kiegyezés ügyét tárgyalták. Az a hír, hogy báró Beck osztrák miniszterelnök ma Budapestre érkezik, téves. Arról, hogy a miniszterelnökök a legközelebbi jövőben találkozzanak, nincsen szó.

A Budapesti Tudósító jelenti: A minisztertanácsot ma délelőtt kilenc órakor folytatták. A tanácskozáson folyó ügyekről volt szó. A minisztertanácsban kizárólag a kabinet tagjai vettek részt.

A külügyminiszter Ischlben. Aehrenthal báró Olaszországból ma este érkezik ide s holnap délelőtt jelentést tesz a királynak utjának eredményéről.

Aehrenthal az olasz királynál Viktor-Emánuel király Racconigiben rendkívüli kitüntetéssel fogadta Aehrenthal bárót, aki elragadtással nyilatkozott a királyról. Viktor Emánuel király két óránál tovább beszélgetett Aehrenthal báróval s arra kérte őt, hogy biztosítsa Ferenc József királyt az ő őszinte tiszteletéről.

Az anarchista iskolafentartó.

A böggötei szocialista-iskola megalapítója és fentartója gróf Bathányi Ervin, a baha- és vallás ellenes eszmékért hevülő mágnás egy idő óta személyes harcokban szerepel.

Erős nézeteltérés támadt közte és a szocialisták között és a szocialisták között, akikkel eddigelé egy követ fujt s lapjuk a Világsza-

badság irányával sem azonosítja magát, mert ez szerinte eltért eredeti hivatásától, miután abból teljesen szocialdemokrata lap lett, s midőn a nevezett lap kauciójéért a felelősséget is beszüntette, kapcsolatosan a nagy világ tudomására hozza, hogy ő antiparlamentáris forradalmi anarchista-hommunista.

Sok csodabogarat termelt már az ujkori ismus, de magyar szemnek, fülnek még ilyet aligha.

És ez irányváltozás ha első pillanatra szemreszökő is, de nem esetleges; mert attól ki vallását, hazáját megveti, nem várható, hogy a vele egy irány emberek alkotásai iránt nagyobb tiszteletben viseltessék s azokkal szemben következetes is legyen.

Nem célunk tüskén-bokron keresztül követni az anarchista mágnást, ki előkelő volta s nagy vagyona mellett is valószínűleg nem sokad magával lesz kénytelen haladni a maga útján; nem is foglalkoznánk vele, de miután egy népiskola kegyura, fentartója kulturpolitikai szempontból is le kell szögeznünk azt a tényt, hogy az új népiskolai törvényre már a legnagyobb szükség volt. A nyugat sötét réme a nemzetközi szocializmus, hogy megcsattogtatta nálunk is szárnyait, egyre érezhetőbb lőn annak szele s nyomában kisebb-nagyobb mérvben tomboló ereje is.

Mindnyájan érezzük, tudjuk, hogy a szabadság igen szép, de a vele való visszaélés nagyon bántó.

Ha valaki a saját maga vagy osztályosai javát igyekszik előmozdítani, polgári jogait biztosítani vagy biztosítani, a törvény keretén belül ezért még senkit és senki részéről gáncs nem érhet; sőt azt is elismerjük, hogy a szocialista alapvető írók irataiban sok pozitív eszmével s még több helyes bírálattal találkozunk vonatkozással az akkori tényleges politikai vagy társadalmi állapotokra; azonban a szocializmus tág köpenye alatt támadó izgatók nagy részének törökvése első sorban is

börtárcájára. A beszédjén gondolkodik, amelyet egy negyed óra múlva Combe aux Fées város díszgyűlésén az előjárósághoz kell intéznie.

— Tisztelt uraim, tekintetes előjáróság...

De hiába ráncigálja hegyes szőke szakállát, hiába ismétli huszszor is a megszólítást, nem jut eszébe egyetlen gondolat sem.

Pedig az országuton gomolygó portfelhőn keresztül már látszott a városház tornya.

Tikkasztó hőség volt, a déli nap éles sugara a hintóba tüzött és elbágyasztotta a prefektus urat.

Csak a tücsköknek volt kedvük muzsikálni az utat szegélyező poros szilfákon. Az uttól balra egy árnyas erdő zöldelt, a tölgyek hivatva bólintgattak:

— Jöjjön, jöjjön prefektus ur, a mi árnyékunkban megirhatja a beszédjét.

A prefektus urnak nem kellett biztatás, kiugrott hintójából és meghagyta cselédjeinek, hogy várjanak rá, amíg visszatér.

Amde az erdőben nemcsak árnyat adó tölgyfa volt, hanem üdítő forrásvíz, gyenge selymes pázsit, illatos ibolya és sok-sok dalos madár.

Amikor a madarak meglátták az ezüstsujtásos ruhájú urat és a sárginbőr táskáját, féltelmükben elhallgattak; a patak is halkabban csergdezett s a félnék ibolyák fejecskéjüket ijedten rejtették a fű mögé.

Halk suttogás támadt a bokrokban. — Vajjon ki ez az ur, aki ily ékes ruhát visel? — találgatták a madarak.

A prefektus ur ezalatt boldogan heveredett le egy vén tölgyfa árnyékába, a kalapját lecsapta maga mellé a fűbe s a börtárcájából egy nagy iv papírost vett elő.

— Ez költő — suttog a sárgarigó. — Tévedsz, — viszonzá a vörösbegy, — ezüstsujtásos ruha nem telik költőnek, én azt hiszem, hogy herceg.

— Sem költő, sem herceg, — vetett véget a vitának egy öreg fülemile, — ez a prefektus ur, biztosan tudom, mult nyáron az ablaka alatt énekeltem.

Erre a madarak megilletődve ismétlik.

— A prefektus ur! Eljött miközénk a prefektus ur! — Csak a bubospacsirta jegyzi meg kicsinylősen:

— Milyen kopasz!

Az ibolyák még nem merik kidugni fejecskéiket, félnéken kérdeztetik:

— Gonosz ember-e a prefektus ur? — Nagyon jó ember, — nyugtatja meg őket a fülemile.

E bátorításra a madarak folytatják hangversenyüket, a patak élénken cseveg, az ibolyák illatoznak, mintha az a nagy ur közöttük sem volna.

De őt sem zavarja e harmónikus lármá, mély tohással segítségül hívja az ékesszólás Muzsáját s az irónját fölemelve, ünnepi hangon szónokolja:

Tisztelt uraim, tekintetes előjáróság!

A bokrok között nagy hahota támad. Megbotránkozva néz körül, ugyan ki kacag rajta? Csak egy nagy szöcskét lát a kalapja karimáján, amint meglapulva folytatja visszavetését.

Angyali türelemmel újra kezdi a beszédjét, de a szöcske ezalatt elugrott s a távolság megnöveszté bátorságát Elbizakodottan kiáltja felé:

— Hát te mit papolsz?

A prefektus ur erre haragra lobban.

MIT IGYUNK?

hogyan egészségünket megóvjuk, mert csakis a természetes szén-savas ásványvíz erre a legbiztosabb óvószert.

A mohai Ágnes-forrás, mint természetes szén-savdús ásványvíz, föltétlenül tiszta, kellemes és olcsó savanyúvíz; dús szén-savtartalmánál fogva nemcsak biztos óvószert fertőző elemek ellen, hanem a benne foglalt megkíméltek azok, a kik közönséges ivóvíz helyett a bakteriummentes mohai Ágnes-vízzel élnek. Legjelősebb orvosi szaktekintélyek által ajánlva. Számos elismerő nyilatkozat a forrás vizéről, sőt a szódavízről is olesőbb; hogy az Ágnes-forrás vizét a legszegényebb ember is könnyen megszerezhesse, nagyobb vidéki városokban lerakatok szerveztettek ugyanott a forrás leírásának ismertető füzetét ingyen kapható. A forráskiszolgálás. — Kapható minden fűszerüzletben és elsőrangú vendéglőben.

Igyunk mohai
Igyunk mohai
Igyunk mohai
Igyunk mohai

ÁGNES-

forrást, ha gyomor-, bél és légesőhuruttól szabadulni akarunk.
forrást, ha a vesebajt gyógyítani akarjuk.
forrást, ha étvágyhiány és emésztési zavarok állanak be.
forrást, ha májbajoktól és sárgaságtól szabadulni akarunk.

Kedvelt borviz!

Főraktár: **KISS KÁROLY** urnál Nagyváradon.

oda irányult, hogy a hazafias nemzeti érzést vallást és erkölcsöt azok szívéből irtsa ki, kik a hazának mindenha békés és értékes fiai voltak.

És ez az irány habár szórványosan, de már az iskolába is utat talált.

Ennek szegte nyakát elsősorban is az új népoktatási törvény, hálára kötelezve minden jó érzésű honpolgárt Apponyi nagy és fenkölt személyisége iránt.

Nagyon tévednek azok, kik azt vallják, hogy e törvény éle egyenesen a nemzetiségek ellen irányult. Hisz az iskolafentartók intézkedési joga csorbítottanul hagyatott fen; tanítóik állami köztisztviselőkké avandsiroztak s az erőátvitel folytán a szegényebb iskolafentartó községekben a tanítói fizetés tekintetében is segítve lett.

Ezekért az állam ellen értékül, hogy a magyar nyelv tanulását kívánja, ez csak szükségszerű következmény, amelyet az általános közművelődésre irányult törekvés is igazol.

Tartsuk szem e őt, hogy nem a régi időkben élünk.

Halad a világ sok tekintetben és saját jól felfogott egyéni érdekünkől kifolyólag azzal nekünk is haladni s a változott viszonyokhoz, körülményekhez alkalmazkodnunk kell.

Az új kor vívmányai és szükségletei, a közlekedés, ipar, kereskedelem, igazságszolgáltatás, közigazgatás, az egy cél szolgálatában álló közös érdek egyenkint és összességében megkívánja az államnyelv tudását, hogy e hazának bármely fia is előbbre haladva, ügyeit tolmács segélye nélkül is eredményesen végzhesse.

Az internationale áramlatával szemben pedig ami az új népoktatási törvény szellemét illeti a népiskolákra nézve a legszebb vívmány, hogy a jelenlegi törvényhozás is megpecsételte a vallásos népnevelők által vallott s követett irányt, mert e törvénybe a hazaszeretet ápolása mellett sarkitételül a vallás-erkölcsös nevelést állította be, jól tudva, hogy isteni és

— Hogy mersz zavarni — s megfenyegeti öklével a vakmerő jószágot.

De a kis ibolyák is ágaskodva nyujtogatják fejcskéküket és hízkelve kérdezik:

— Érti-e az illatunkat, prefektus ur?

A csillogó kavicsok között tekerő kis patak hangosan csobog, a feje fölött a zöld lombokra sereglett madarak legszebb dalukat csattogják, az egész erdő összeesküdött, hogy meggátolja a szónoklásban.

A prefektus ur hiába hajtja tenyerébe a fejét, a madárdal fülében zsong, az illat megérkezett. Már csak szórakozottan, gépiesen ismétli.

— Tisztelt uraim, tekintetes előljáróság! — A rigó belefűtött, a fülemile belecsattog, a prefektus ur — tehet-e egyebet? — a pokolba küldi az előljárókat. Egy óra múlva, amikor a prefektus lovai türelmetlenül toporzékoltak, a lakaj rosszat sejtve, sietett ura után az erdőbe, mit látott!

A prefektus ur bohémek módjára ingujjra vetkőzve hevert a puha fűben s mohón szivta magába egy csomó lankadt ibolya illatát s az előtte fekvő nagyiv papiroost teleírta kicsi beütkel, — a prefektus ur verset irt az erdőhöz.

világi törvényt tisztelő, emberi jogokat becsülő társadalom csakis határozott erkölcsi meggyőződéssel bíró egyedekből alakulhat.

Udvardy József.

Tud-e a magyar trónörökös magyarul?

— Lányi püspök nyilatkozata. —

Dr Lányi József, tinnini főszentelt püspök, főrendiházi tag, nagyvárad kanonok, Ferenc Ferdinánd magyar trónörökös volt magyar tanítója, mint tegnap megirtuk, a napokban *Szabadkán* időzött. Itt időzése alatt a *Bácskai Napló* egyik munkatársának alkalma volt vele a trónörökösről beszélgetni. A püspök felhatalmazta, hogy a beszélgetést közzé teheti.

A beszélgetés a körül forgott, vajjon igaz-e néhány gyűlölködő lapnak azon irányzatos híresztelése, hogy a *trónörökös nem tud magyarul?*

A püspök kijelentése így hangzik:

— Nem igaz azon állítás, mintha Ferenc Ferdinánd nem tudna magyarul. Sőt *nagyon is jól tud*, amit a következő esetek is bizonyítanak.

Még tanítója voltam, mikor egy alkalommal Kiss János dr és Sziklay János magyar írók tisztelegtek nála. A beszélgetés magyarul foly. A trónörökös egyszer a határozott igeragozást összetévesztette a határozatlan igeragozással, de a másik pillanatban már így szólt:

— Ugy-e bár most rosszul fejeztem ki magamat?

Ezután azonnal a helyes igeragozást alkalmazta.

— Három évvel ezelőtt történt, folytatta a püspök, hogy mint a bécsi halászlai kiállítás védnöke meglátogatta a kiállítás magyar csoportját is.

Itt a magyar csoport rendezői németül üdvözölték. A trónörökös meghallgatta a német üdvözlést s a legkorrektebb magyarsággal felelt, a magyaroknak nemcsak bámulatára, hanem örömeire is.

Elmondta továbbá a püspök, hogy Ferenc Ferdinánd a magyar alkotmánytörténetet Timon Akos, a magyar közjogot Kmetty, a magyar történetet Csuday Jenő könyvéből tanulta.

Szíves volt elmondani a püspök még a következőket is:

A magyar trónörökös egyizben a következőképpen nyilatkozott előtte:

— Fialat koromban mindent tanítottak velem, csak azt nem, amire leginkább szükségem van. Magyarul felnőt koromban kellett megtanulnom. Csakhogy én már okultam magamon s a *gyermemeim tanulnak és tudnak is már magyarul.*

A trónörökös gyermekeinek magyar nevelője *Borsiczy* volt, győri tanítóképezdei tanár.

Itt Nagyváradon többen hallottak már ilyenféle nyilatkozatokat Lányi püspök urtól. Tekintettel a folyton szárnyra kellő irányzatos hírekre, melyek a trónörökös magyargyűlöli

szinben tüntetik fel, jó lesz, ha minél szélesebb körben terjed ez a legilletékesebb forrásból származó nyilatkozat is.

A megszökött rabot elfogták.

Keddi számunkban részletesen ismertettük Szerző Sándor szökését, melyet bámulatos vakmerőséggel hajtott végre a három évre elítélt rab. A megszökött rabot tegnapelőtt este végre is sikerült a csendőrségnek elfognia s a nagyvárad ügyészséghez visszakísérni, hol azóta szigorított büntetésben van része.

Az elfogatásról a következő érdekes részleteket adjuk.

Szerző Sándor vasárnap délután szökött meg az ügyészségi fogház Nagy Sándor-utcai részében lévő asztalos munkák raktárából. A szökést azonnal észre vették, mert Szerző nem rabruhában, hanem polgári ruhában menekült. Szerző egész éjjel ment s Nagyszalonta felé vette útját.

Hétfőn reggel fél öt óraker érkezett Szerző Nagyszalontára s ott egy régi ismerőshez, Szücs Ferenc asztaloshoz ment. Szücs Ferenc tudta azt, hogy Szerző három évre van elítélve, csodálkozva kérdezte.

— Mit keresel te itt, hiszen el vagy itélve?

A kérdésre Szerző el volt készülve, azért nagy hetykén felelte.

— Ja kiderült az ártatlanságom s így szabadon bocsájtottak.

Szücs hitt Szerzőnek s beszélgetés közepette töltötték el a délelőt egészen 11 óráig, amikor Szücs kis fia haza érkezvén a községből, kezében egy nagyvárad lapot tartott s hangosan mondotta

— Itt van a mai ujság.

Szerző a lap láttára megijedt, mert tudta, hogy szökése fel lesz tárva benne. Minden szó nélkül állott fel a szökevény, még mielőtt Szücs az ujságot olvasta volna s a házból kifutott és egyenesen a tengeri-vetésbe menekült. Először nem tudták mire vélni Szücsék Szerző viselkedését, csak később, mikor a lapot olvasták, tudták meg, hogy miért menekült. Szücs azonnal jelentést tett a nagyszalontai csendőrségnek, honnan Kruchró Balázs őrsvezető és Kertész András csendőrök Szücs lakására mentek s megtartották a szemlést, megkérdezték az utirányt, melyen Szerző menekült.

A menekültet üldözni lehetetlenség volt a kukorica vetésben, ezt be is látta a két csendőr, azért ezt meg sem kísérelték, hanem az indóházhoz mentek s ott a Sarkad felé induló legelső motoros kocsira szállottak. A motorról a legközelebbi őrháznál leszállott a két csendőr s meghuzódott a tengeri vetések között ide vezető dülő ut mentén.

A két csendőr jól számított. Pár órai várakozás után nesztelen léptekkel jött Szerző, aki folyton hátra nézett, hogy nem üldözik-e.

A két csendőr egy ilyen pillanatban lépett elő rejtekhelyéből s a szökevényt letartóztatta. Szerző nem tiltakozott s nem is kísé-

Az érmelléki Kereskedelmi és Ipari Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

relte meg az ellentállást a letartóztatásra, hanem szó nélkül követte a csendőröket.

A csendőrök tegnapelőtt este fél kilenckor érkeztek Nagyváradra a megvasalt rabbal. Nagyváradon Halmágyi Zsolt vette át a rabot s a csendőrség vasát az ügyészégi vasalással cserélte fel.

Dr. Virágh Béla ügyész azonnal megindította az eljárást úgy Szerző, mint a gondatlan börtönőr ellen. A börtönőrt mulasztás terheli, mert nem lett volna szabad a rabokat egyedül hagyni. Mindkét ember feyelműleg lesz büntetve. Szerzőre már tegnap kimondta a határozatot Virágh. E szerint a rab szökése miatt szigorított büntetést fog tölteni, ugyanis ke zén és lábán állandóan vasat fog hordani.

A kisházai harang.

Kisházán nemrégiben harangot készítettek a reformátusok s mivel nagyon szerették a lelkipásztorukat, rávéstették a nevét a harangra. Hadd szóljon szíveikhez ne csak a szószékről, de a toronyból is. Telt az idő s pár év múlva lelkész és hívek ellenfelekként kerültek szembe, úgy hogy a lelkész ott is hagyta Kisházát. A hívek összegyűlekeztek s kimondták, hogy ha a szószékről nem hallják a volt pásztor, nekik ugyan ne kongjon a toronyból sem. Elvégezték tehát, hogy a harangról a volt lelkész neve örök emlékezet és példaadás okáért levakartassék.

Ugy lón, a miként beszélének. A kisházai református hívek pedig azontul nagy lelki örömmel hallgatták harangjuk szavát, mely immár névtelenül jelezte a delet. Bizonytal jobban esett nekik az ebéd is. Mig . . .

Mig egy szép napon fülébe jutott az eset a lelkésznek. Nagy haragra lobbant, megirta az esetet az ügyésznek, az ügyesség pedig kriminális utat terelte a harang »megnévtelenítését« s a harang szavában nyugodtan gyönyörködő hívek ellen megindította a bünvádi eljárást »idegen ingó vagy rongálása« címén. De jó is az a büntetőtörvénykönyv, mindenre lehet benne kádenciát találni.

Bekerültek a hívek a büntető bíróság elé. Nem tagadtak egy sem.

— Levakartuk a nevét, uram ha százszor ott lesz, százszor megint levakarjuk. Nem kell a gazdája — minek legyen ott a neve?

Ezeket ugyan hamarosan el lehetett volna ítélni vagy fölmenteni, de akkor nem lett volna elég alapos az eset. A törvényszék kiküldött tehát egy bírót annak megállapítása végett, hogy:

1. a levakaras által vesztett-e a harang a hangjából? (erre ugyan jobb lett volna még egy zenezakértőt is kiküldeni, nagyobb alaposág okából);

2. vesztett-e értékéből?

3. mennyi az értékvesztés?

4. alkalmatlanná vált-e a harang a lerakodás következtében eredeti rendeltetésére?

Ennek megállapítására kivonult Kisházára egy bírót, egy jegyzőkönyvvezetőt és egy harangöntőt, mint szakértőt közeg. A harangöntő letette a szakértői esküt, a jegyzőkönyvvezető beleütötte a pennájá végét a kalamárisba, a harangozó hivatalos komolysággal meghuzta a harangot, a bírót és a szakértőt pedig még hivatalosabb komolysággal észlelték.

Az észlelet eredménye az, hogy a haranggal most is lehet harangozni, a lereszelt anyag ellenben megérhetett vagy 4 koronát. Ezzel a jegyzőkönyv berekesztve, kelt mint fent, aláírat ft.

Ezt ugyan úgy látatlanba is józan ésszel meg lehetett volna állapítania a törvényszéknek, de hova lenne akkor az alaposág?

A 4 korona kár megállapítása belekerült az államnak vagy huszszorosába s a mi fő, most már hivatalosan meg van állapítva, mennyit ér egy név, ha harangra öntik rá? Ezzel is okosabban vagyunk s most már nyugodtan várjuk a törvényszék ítéletét. Bizonytal okosabb lesz, mint ez a közbeszóló végzés.

Mitől bűzös a Pece.

— Amire a miniszter mutat rá. —

A napokban megemlékeztünk arról, hogy Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala előtt a beadott panaszok folytán, eljárás van folyamatban a Pece vizének megfertőzése ügyében. Egyes lakosok sok szennyet bele engednek a folyóba, de különösen a Kálmán féle szeszgyár hízalója fertőzi meg teljesen a Pece vizét. Ez érthető is, mert a Kálmán-gyár hízalójában mintegy 1000 darab jószág van hízalásra behelyezve s ezeknek minden szennyét a folyóba vezetik az utcát keresztelő csatornán át. Mivel itt nemcsak vízjogi, de közegészségügyi kihágás is forog fenn, mert a talaj is megfertőződik van kitéve, nem lehet tovább tétlenül nézni, hogy egy városrész egészségét kockáztassa a hízaló szennyvíze s az a városon keresztül folyó vizet is b zössé tegye. A rendőrség a közegészségügyi kihágás ügyében az eljárást folyamatba tette, a dolog vízjogi részét pedig áttette a rendőrség a polgármesterhez, mint I. fokú vízjogi hatósághoz.

A Kálmán-gyárnak, — mint nemrégben a miniszter is említette a polgármesterhez intézett leiratában, — van ugyan a szennyvízeknek a Peczebe vezetésére vízjogi engedélye, de azon kikötéssel, hogy azt a város bármikor megvonhatja.

A vízügyi törvényben pedig intézkedés van arra nézve, hogy a folyókat megfertőzni nem szabad. Ezen törvény alapján a Kálmán-gyártól az engedélyt be kellene vonni. És ezt előbb utóbb is csak meg kell tenni, még ha kivezetik is a Pecze folyó egy részét, mert a beboltzás esetén még rosszabb állapotok lennének, ha kevesebb vízmennyi éggel folytana le a hízaló nagymennyiségű szennyvíze. A gyártelep, habár némi költséggel is, talál utat és módot szennyvizének más uton való elvezetésére.

A földmivelésügyi miniszter úgy is elrendelte a jogtalan vízhasználatok ügyében a vízjogi eljárást; ezzel kapcsolatban bizonyára erre az anomáliára is ki kell terjeszkedni az eljárásnak, annál is inkább, mert a miniszter a Kálmán-gyár szennyviz levezetésére is rámutat, mint a Pecze vizének legveszedelmesebb megfertőzésére.

Itt nem jöhet tekintetbe egy gyár érdeke, mikor egy egész környék lakosságának egészségéről van szó.

Hiba volt a multban, hogy habár feltételelesen, megadták a levezetésre az engedélyt, s ezt helyre kell hozni. A mig ilyen absurd állapotok vannak, a város sűrűn lakott területén, hiába aszfaltozzuk ki a Fő-utcát, modern városról nem beszélhetünk.

UJDONSÁGOK.

* **Nogáll-requiem.** Holnap lesz nyolcadik évfordulója a poraiban is áldott *Nogáll* püspök halálának. A szomorú évforduló alkalmából az általa alapított Szt. Vincze-intézetben ma reggel 7 órakor gyász isteni tisztelet lesz, melyet a nagy főpap utódja *Fetser* Antal segédpüspök fog tartani. A székesegyházban holnap reggel 8 órakor tartanak requiemek az Istenben koldogult főpapért.

* **Rendkívüli közigazgatási ülés.** Nagyvárad város közigazgatási bizottsága ma, csütörtökön délután 3 órakor rendkívüli ülést tart. A községi iskolaszék legutóbb egy iskolaszéki jegyzőt, öt tanítót és kilenc tanítónőt választott s ezen választás ellen három felebbezés adatott be. Ezen felebbezés et tárgyalja a mai rendkívüli ülésben a közigazgatási bizottság.

* **A jövő évi választók szaporodtak.**

Nagyvárad város központi választmánya tegnap délután tartott ülésében tárgyalta az 1908. évi választók névjegyzéke ellen beadott felebbezéseket. Bordé Ferenc főjegyző elnöklete alatt Hlatky Endre, dr. Hoványi Géza, Reismann Mór és dr. Istvánffy István voltak jelen. Összesen 18 felebbezés érkezett be. A tárgyalás során *felvették* a választók névjegyzékébe: Pus-kás Ferenc háztulajdonos, Hegyesi Gusztáv háztulajdonos, dr. Sarkadi Sándor ügyvédjelölt, dr. Marta Sebestyén ügyvédjelölt, dr. itju Zigre Miklós ügyvédjelölt, Goldberger Sámuel háztulajdonos, dr. Sacku Demeter ügyvédjelölt, Erős Lajos háztulajdonos, dr. Kaufmann Gyula ügyvédjelölt; nem vették fel a névjegyzékbe, mivel okmányokat nem csatoltak a kérvényeikhez, vagy nem feleltek meg a törvényes követelményeknek: Ertl Vendel gyulafehérvári állami tanító, Csuta Sándor megyei kapus, Friedmann Jenő könyvelő, Nagy Zsigmond háztulajdonos, Brand Jenő háztulajdonos, Niedermann Antal posta segédítőkár, Bereczky László háztulajdonos és Horváth István képezdei tanár. Kain Jakab kérte, hogy az újvárosi névjegyzékből töröljék és a váraljai névjegyzékbe vegyék fel, azonban kérelmét nem teljesítették. A központi választmány ezen határozatai ellen július hó 30-ig felszólamlással lehet élni.

* **A tanács elutasította.** Salamon János engedélyt kért, hogy a Nagy-tác-téren egy 20 méter hosszú sátorban mozgófénykép előadásokat tarthasson. A rendőrkapitányi hivatal az engedélyt megtagadta, mivel egy vállalkozó a Pannonia souterainjában nagy költséggel díszes mozgófénykép színházat rendezett be, amelynek fennállását veszélyeztetné az engedély megadása s különben is ez a mozgófénykép színház kielégíti a közönség igényeit s a helyárok is oly alacsonyra vannak szabva, hogy a szegényebb nép is igénybe veheti. Felebbezés folytán az ügy a tanács elé került, azonban eredmény nélkül, mert a városi tanács a rendőrkapitány elutasító végzését, a felhozott indokokból helybenhagyta.

* **A betegsegélyző törvény végrehajtása.** Az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztosításról szóló 1907. évi XIX. törvénycikk július 1 én lépett életbe, azonban nagy zavart okozott az eddigi kerületi betegsegélyző pénztárban és a többi hasonló egyesületekben, hogy a törvény végrehajtására vonatkozó utasítást nem adta ki a miniszter s így nem voltak tájékozva, hogy miként tegyenek eleget a törvény rendelkezéseinek. Tegnap végre megjött a miniszter rendelete, amely intézkedik a törvény végrehajtásáról. A terjedelmes, 31 nagy oldalra terjedő rendelet Nagyvárad városához is megérkezett.

* **Kinevezés.** Glac Antal főispán tegnap *Köllő* Gyulát megyei rendszeresített napidíjas írúoknak nevezte ki.

* **A vaskóhi kaszinó házzsentelése** Vaskóh község intelligenciája csinos kaszinó-épületet emelt a l. sz. püspökségi uradalom által erre a célra a földtulajdonjog elismerése mellett átengedett területen. Az épület tészen áll s aug. hó 20-án fogják felavatni ünnepélye-

sen. Az ünnepély szent misével kezdődik, melyet Pál Emil plébános mond, a délelőtti folyamán lesz az ünnepélyes felavatás, este pedig táncmulatság. Az érdekesnek ígérkező ünnepélyre sokan készülnek a megyéből s Nagyvádról is.

* **Nem lesz több drogueria.** Viznay Béla okl. gyógyszerész gyógyáru üzletet óhajtott Nagyváradon felállítani s ez iránt kérvényt intézett a helygyminiszterhez. A miniszter értesíti Nagyvárad városát, hogy a helyi viszonyok figyelembe vételével a kért engedélyt nem adja meg.

* **A Fogyasztási Szövetkezet a Rákóczi-uton.** A Nagyvárad Tisztviselők Fogyasztási Szövetkezete, mint már említettük, augusztustól kezdve nyílt üzletet fog fenntartani a Rákóczi-uton, az Ováry-palotában. Az új helyiség átalakítási munkáit már folyamatban vannak; az átköltözés aug. 10. és 15. közt fog megtörténni, miért is az igazgatóság felkéri a szövetkezet tagjait, hogy bevásárlásikat az átköltözés idejére lehetőleg előbb eszközöljék.

* **A kiálló cégtáblák.** A városi szabályrendelet a kiálló cégtáblákat betiltotta s a rendőrség ennek lapján azok eltávolítását rendelte el. Ujabban kérelmek érkeztek a főkapitányhoz, amelyekben a kereskedők kéri, hogy tekintettel arra, miszerint teljesen új cégtáblákat készíttettek sőt azt többen villanykörtékkel fel is szerelik, mely csak disze a városnak, engedje meg a főkapitány, hogy ezek a táblák továbbra is kifüggesztve maradjanak. Ezeket a kérelmeket a főkapitány nem veszi és nem veheti figyelembe s elrendelte most ismételt, hogy minden kereskedő augusztus 15 ig bezárólag szedje le a kiálló cégtáblákat, mert ellenkező esetben azok el lesznek kobozva s tulajdonosaik mint a szabályok ellen vétők büntetve lesznek.

* **A gazdasági érdekképviselő.** Jásznagykunszónok vármegye átiratot intézett tegnap Biharvármegyéhez a gazdasági érdekképviselő tárgyában. Az átirat mellé csatolva van a megye azon felirata, melyet a földművelésügyi miniszterhez intéztek az említett ügyben. E felirat úgy kívánja megvalósítani a gazdasági érdekképviselőt, hogy abba kötelesek legyen minden földtulajdonos, bérlő és gazdatiszt belépni. Addig pedig, míg az adó reform meg nincs a lényeges önadóztatással és nem kamarai rendszer, hanem törvényhatóságoké szervezettel, tartja megvalósíthatónak a gazdasági érdekképviselőt.

* **Csendőrség az érmihályfalvai járásban.** Az érmihályfalvai járás főszolgabírája kérelemmel járult az alispánhoz, hogy a járás területére a jelenlegi csendőrlétszámot emeljék, mert az aratási munkálatok olyan eshetőségekre engednek következtetni, hogy a vagyon és személybiztonság megvédelmezésére a jelenlegi csendőrlétszám nem lesz elegendő. A kérelmet az alispán a nagyvárad csendőrségnek adta ki, honnan tegnap tette meg jelentését Sebeszta százados A jelentés szerint az aratási munkálatok legnagyobb része már lefolyt s az érmihályfalvai járásban most már nincs is szükség nagyobb karhatalomra, a százados nem rendelheti el a csendőrség egy részének összpontosítását, mert ez veszélyeztetné is a többi járások közbiztonságát. Az esetben, ha szükség lesz az említett járásban nagyobb karhatalomra, Sebeszta kijelenti, hogy a csendőrség azonnal a megfelelő létszámban fog megjelenni.

* **Egy közveszélyes hid.** Fugyivásárhely községében a múlt hóban történt nagy esőzések következtében a község összes termése elpusztult, szénája eliszaposodott, a község összekötő hidja annyira megrongálódott, hogy rajta a közlekedés életveszélyes. A község tekintettel a nagy csapásokra, küldöttségi-

leg járt a földművelésügyi miniszternél, akit kértek, hogy az összekötő hid kijavítását állami segéllyel eszközöltesse. A miniszter most válaszolt a kérelemre s a hid kijavítására 3000 koronát engedélyezett, melyet azonnal ki is utalt, hogy a hid kijavítása minél előbb megtörténhessen.

* **Gyermekelőadás az Urániában.** Szombaton délután 4 órakor lesz az első fél-órás gyermekelőadás az Uránia mozgófénykép színházban a Pannoniában. Ezen az előadáson a gyermekek kísérői, a felnőttek is félhelyárak mellett tekinthetik meg az előadást, amelynek műsora úgy van összeállítva, hogy a gyermekvilág gyönyörűségét találjon a szebbnél szebb mozgó képekben. A közönség nagyon megkedvelte ezt a legújabb nagyvárad látványosságát, amely úgy van berendezve, hogy külön mozgófénykép színház még Budapesten sincsen. Legközelebb már a fölolvadásokkal kísért képvitelések is megkezdődnek úgy, hogy kicsinyek és nagyok egyaránt a legnemesebb szórakozást találhatják az Uránia mozgófénykép színház elő dásaiban. A rendes előadások hétköznapokon délután 6 órakor kezdődnek és fél-tizenegyig tartanak. Pénztárnyitás délután 5 órakor.

* **Hogy kell a pénzt Amerikába küldeni.** A m. kir. belügyminiszter ur 52455 V. c. 1907. B. M. számú körrendelete alapján az érdekelteket figyelmeztetem, hogy az Egyesült államokban székelt és kir. konsuli képviselőségéhez intézett kisebb összegű pénzküldeményeket pedig bank utalványokban (a magyar bankoknak ottani bankintézetekre szóló checkekben) és pedig olyan ajánlott zárt levelekben küldjék, amelyekben a pénzküldemény rendeltetése pontosan le van írva. Nagyvárad, 1907. évi július hó 9-én. Rimler Károly, polgármester.

* **Személyi változások egy pénzintézetnél.** A Nagyvárad Hitelbank tisztikarában nagymérvű személyi változásokat fogantatosított az igazgatóság. A bank eddigi személyzetének nagy része megvált a pénzügytől s pénztárnokká Mencez Mór tekintélyes kereskedő, főkönyvelővé Gross Ignácot, az Általános Takarékpénztár eddigi főkönyvvezetőjét és könyvelővé Kun Samut nevezték ki.

* **Megbüntetett bérkocsisok.** A rendőrkapitányi hivatal szigorúan jár el a bérkocsisokkal szemben, amire ezek, csekély kivétellel rá is szolgálnak. A bérkocsi tulajdonosok kocsisai nem csak igen sok esetben túlkövetelők, hanem durva, goromba eljárást tanúsítanak a közönséggel szemben s különösen a nőknek nem tanácsos, hogy a bérkocsi állomás közelében megforduljanak. A rendőrség az utóbbi hetekben 25 bérkocsist ítélte el kihágásért, akik ez ellen felebbeztek. A városi tanács azonban a felebbezéseket elutasította.

* **Bimbóhullás.** Borzikon Lintner Tivadart és nejét Borszegi Máriát súlyos gyász érte, 9 hónapos kis fiacskájuknak Tivadarnak halálával. A kis halottat ma, július 18 án délután 4 órakor temetik Borzikon községben.

* **Hogy mulat egy képviselő.** Éjjeli tudósítónk jelenti nekünk, hogy Hódmezővásárhelyen egyik biharmegyei képviselő, akit jókedvűről s hangos mulatozásáról országsszerte ismernek, fogadásból megmutatta, hogy hogy mulat egy magyar ember. A megyénkbeli képviselő fogadott a hódmezővásárhelyi képviselővel, hogy úgy nem mulatnak ők mint ő tud mulatni. A fogadást be is kellett bizonyítani s ennek színhelyét Hódmezővásárhely Nemzeti szállodáját jelölték ki. A mulatás megkezdődött s olyan nagyvárad illetőleg bihari zsarnerben mozgott le, hogy bámulatára járt az egész Hódmezővásárhely. A mi képviselőnket úgy látszik nem ismerték, mert egy Pál nevű

ottani egyén ellene szólott, a mi miatt a mulató képviselő két revolverlövést is tett. Később azonban már nagyon közönséges lett a mulatozás, mert a boros üvegek kezdtek repülni, míg a rendőrség be nem avatkozott. A képviselő ellen megtették a feljelentést s így a mulatság a mentelmi bizottság elé fog kerülni.

* **A házaló órája.** Grün Dávid minden egy öltözet ruhával bíró fiatal és öreg ember által ösmert házaló a napokban bekiáltott a Rimanóczy-féle bérházba.

— Mi van eladó!

— Jöjjön fel, — volt a válasz az első emeletről.

Az öreg Grün mire felért piros lett s ott Mann György egy kiváló gentelmann előt találta magát. Mann a piros Grünt bevezette egy rózsaszínű szobába s ott játszadozni kezdett vele. Udvarolt neki mint egy 16 éves bakvis leánynak s az udvarlást az öreg Grün szerénykedve fogadta, s nem tudta minek tulajdonitani a szeretetreméltó fogadtatást. Ennek is vége lett s Grün távozni készült. Az öreg Grün eltávozva az udvaron vette észre, hogy zseborája eltűnt. Hiába lett minden követelés, az óra áldozata lett a szeretetreméltó fogadtatásnak. A folytatása természetesen a rendőrségen következett, hol az óra elő is került s az eljárás a szerelmes gentelmann ellen megindult.

* **Letartóztatott őrség.** Szegeden tegnap a 47-ik gyalogezred őrségét az Aradról kiküldött hadbíró letartóztatta. Az őrség ugyanis szökni engedett egy Nagypál Antal nevű katonát, aki betöréses lopás miatt volt letartóztatva. A katona az őrség hanyagsága folytán szökött meg, miért is az őrség minden tagja bűnhődni fog a szökés miatt. A letartóztatott őrség minden tagja szegedi illetőségű katona.

* **Esztergom és az agglagények.** Esztergom érdekes propoviciót tett a képviselőházhoz. Ugyanis javasolja, hogy a jövőben az elhagyott gyermekeket az állam neveltesse s ennek fedezetére külön alapot létesítsen. Javasolja, hogy az állam minden 28 évet betöltött férfit vagy nőt, kik nem házasodtak meg, bizonyos kulcs szerint adóztasson meg s a neveltetés költséget ebből fedezze. Az érdekes propovició megvalósítása mindenesetre igen üdvös volna, habár nem új mert Kr. e. Octavianus császár hasonló dictatumot adott ki a nőtlen fiatalemberekre vonatkozólag. Azt hisszük Nagyváradon is sok dolgot adna az anyakönyvvezetőnek az eszme megvalósítását.

* **Osztálysorsjáték.** A tegnap kihuzott számok a következők:

20.000 koronát nyert: 89225.

3000 koronát nyertek: 4037 116742.

2000 koronát nyertek: 18619 51389 101082.

1000 koronát nyertek: 5050 5430 95267 100811.

500 koronát nyertek: 5280 8625 8942 9064 10878 12051 13321 13664 15749 17835 23322 25579 25756 26649 26817 27318 31826 32669 33606 35061 36721 39365 46186 50872 52184 52229 55845 57050 58817 60432 61687 62868 63653 64387 64915 71038 74724 75243 77534 78689 82328 85357 91180 98456 99275 101674 105235 107908 109562 110176 111502 113637 116118 118109.

A többi kihuzott számok 130 koronát nyertek.

* **Kőozé Antal az Emkében.** Kőozé Antal a kitűnő fővárosi cigányprímás ma este teljes zenekarával az Emke kávéházban hangversenyez.

TÁVIRATOK.

Kossuth szabadsága.

Budapest, július 17. Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter Pelley Sándor titkárával Herkules-fürdőre utazott, hol a nyarat fogja tölteni.

A horvátok Kossuth emlékeért.

Zágráb, július 17. A horvát képviselők tegnap gyűlést tartottak, amelyen kimondták, hogy követelni fogják, miszerint a ház szeptember 19 én összejöjjön. Ez a nap ugyanis Kossuth Lajos születési napja. A horvátok Kossuth emlékét akarják megünnepelni e napon s a ház ülésén fel akarják olvasni Kossuthnak a nemzetiségiekéről és horvátokról írt cikkét.

Legjobb szónokaikat fogják beszéltetni, akik Kossuth érdemeit magasztalnák. A horvátok ez által meg akarják mutatni, hogy kellene megünnepelni egy olyan nagy államférfi emlékét.

A horvát képviselők azt hiszik, hogy a nemzetiségiek is oszlatkozni fognak hozzájuk. Az egész ünnepélyes ülésre pedig azt hiszik, hogy a függetlenségi pártnak az nagyon kellemtelen lesz.

Oroszországi események.

Varsó, július 17. Július 7-től a vonatok ellen, a rendőrfőnökök és rendőrök ellen több merényletet követtek el, a börtönigazgatót is agyonlőtték. Mindezeket a munkáspárt határozta el, mely a legközelebbi dumaválasztás bojkottálását mondta ki. A legyel társadalomban általában az a nézet, hogy az új választó törvényvel szemben nincs más orvosság, mint a fölkelés.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Halmi. Mind a három versben felcsillan valami, de nagyon küzd a gondolat a kifejezéssel és a formával is. A »Költészetem« erős Petőfieskedés, ami csak egy Petőfinek állott jól. Ma Titán Lacik utánozzák. Itt még néhol megjár a verselés, a többinek azonban már a külalakja is tilalomfa a leközlés ellen. Később talán kerül onnan közöset is, ezek egyike sem éri el a közölközési színvonalát, de sőt messze alatta marad.

NYILTTÉR.

**Legjobbak
a
Moskovits
cipők.
Kossuth-utca 5.**

Vettük a következő értesítést!

Reichard Áruházában

Fő-utcán

megérkeztek a tavaszi és nyári újdonságok a következő cikkek-ből: Préhler, Ita, angol- és olasz kalapok! Obervalder és Ladstädter-féle szalmakalapok. **Eredeti Panama-kalapok.** Férfi-, női- és gyermek színes cipők. Angol zsefir ingek. Elegáns divatmel'ények.

50

Egyedüli raktár a hirneves **Engelhardt-féle Carlsbadi cipőkből.**

REGÉNYCSARNOK.

Művészelet.

Írta: Kraszevszkij A. N.

— Oroszból. —

81.

Megjött az éj. Nikolaj anyja ágya mellett virrasztott, a beteg nyugtalanul aludt, gyakran összerázkódott, felriadt, hallgatódzott, az órára nézett. De hisz még nem lehetett! Egy izben Mascha jött be pusztá lábacsakkal, melyek hosszú éjjeli köntöse alól kilátszottak — és kisírt, dagadt arccsákkal. Lábujjhegyen osont a haldoklóhoz. Pár nap óta Natália nem engedte többé, hogy mellékszobában haljon, félén, hogy a rohamai megzavarhatnák a gyermek álmát. Maschenka azt álmodta, hogy anyja betegbb lett a mindenáron látni akarta. Amint belépett, Natália épen telébredt.

A gyermek térdre borult és zokogva rejté arcát az ágy takarójába. Natália fáradt kézzel megsimogatta haját és felszólitotta, hogy legyen jó és feküdjék le — ezzel szerez neki legtöbb örömet.

Maschenka felállt és szomoruan engedelmeskedett; de az ajtónál visszatekintett és visszaszaladt anyjához. Natália keresztet vetett homlokára, megcsókolta és asszott keblére ölelte. Utoljára volt. — A gyermek távozott. — Natália szomoruan, szeretetteljesen nézett utána.

Rövid, parancsoló mozdulattal hallgatásra intette. Es most a fiu is hallotta — messziről, halkán — majd mind tisztábban — egy magános kocszi zörejét, mely egyre jobban közeledett a néma, alvó városra át... s végre megállt a ház előtt.

— Siess elébe Koljal Nem akarom, hogy azt higgye, hogy nem vártuk.

Kolja, mint a gép, megtette amit mondtak. Natália kinosan hallgatódzott... hatha csalódott — nem, — erős léptek hangzottak a lépcsőn, két férfi léptei — nem egygyé — és ez a hang! — Mély, ziviható. Egy szót sem értett — de az ő hangja volt!

Csaknem bénító elfogultság vett erőt rajta. Ejjeli köntösének csipkeit lehuzta sovány kezire, rendbehozta haját — félt, mintha idegent kellene látnia. — Nyugodt lesz, — nyugodt és barátságos. Ekkor megnyitott az ajtó — belépett — porosan, kuszált megőszült hajjal, szörnyű barázdákkal halvány arcában, tiz évvel megvénülve, amióta őt utoljára látta.

(Vége köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határideje.

Budapest, július 17.

Buza okt.	50 kilogrammonként	10.66
Rozs okt.	— — — —	9.10
Zab okt.-re	— — — —	8.10
Tengeri májusra	— — — —	6.15
Tengeri jul.	— — — —	8.31

Értéktözsde.

Budapest, július 17.

Osztrák hitelrészvény	— —	651.50
Magyar hitelrészvény	— —	750.25
Leszámitoló bank	— —	492.—
Rimamurányi	— —	54.25
Osztrák-m. államvasuti részvény	— —	660.25
Közuti vasut	— —	542.75
Vá. osi villamos vasut	— —	287.—

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktözsde 1907 július 17-én

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	111.20
Magyar koronajárdék 4%	— — —	92.00
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	82.30
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — —	93.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — —	95.50
Magyar nyereséjű sorsjegy-kölcsön	— — —	189.—
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	144.—
Osztrák járdék papirban	— — —	97.25
Osztrák járdék ezüstben	— — —	99.—
Osztrák járdék aranyban	— — —	116.—
Osztrák korona járdék	— — —	97.25
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	150.—
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	18.15
Magyar hitelbank részvény	— — —	750.25
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	652.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	660.—
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	19.12
Német birodalmi márka	— — —	117.77
London vista	— — —	240.67

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

Papi ruhák.

Mint néhai Lobotka István hirneves volt papi szabónak tanítványa és hosszú ideig segédje bátorodom a nagyságos- és főtisztelendő papság becses figyelmét Kisfűrdő-u. 17. sz. alatti saját házamban megnyitott szabó üzletemre felhívni, ahol mindennemű papi ruháknak színtartó, erős, jó szövethől való elkészítését jutányos árban elvállalom, s miután a szabást egy budapesti szabásztanártól tökéletesen elsajátítottam azoknak szakszerű előállításáról alkalma lesz minden megrendelőnek meggyőződnie. — Vidéki megrendeléshez elég egy minta reverenda beküldése is; kívánatra azonban a helyszínére személyesen is kiutazom.

Becsés pártfogást kér:

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi és polgári-szabó.

Nagyvárad, Fűrdő-utca 17. szám.

Aláírási felhívás.

a Magyar Takarékszövetkezet első évtársulatába való belépésre.

Az évtársulat kezdődik 1907. évi július hó 1-én és tart 1910 évi június hó 30-ik napjáig

Mihelyt 1000 üzletrész jegyezve lesz, az évtársulat megalakul.

A szövetkezet célja: több apróbb betétek után való takarékosagra buzdítani, a tagok esetleges hiteligényeit a legjutányosabban kielégíteni és az igénybe vett hitel visszafizetésére könnyű módot nyújtani.

A szövetkezet tagja lehet bárki, aki magát arra kötelezi, hogy a szövetkezet pénztárába három éven át hetenkint legalább 20 fillért befizet. A szövetkezet tagja a teljesített befizetések négyötöd részét minden kezes nélkül bármikor kölcsön veheti.

Egy üzletrész hetenkint 20 fillér befizetésére kötelez. Az aláírás alkalmával az első heti részlet és minden üzletrész után 5 fillér üzleti költség fizetendő be.

A Magyar Takarékszövetkezet tagjai kényelmére azt az újítást hozza be, hogy a befizetések eszközlése céljából nem kell az intézet helyiségébe hétről-hétre feljönniök, am tetemes idővesztéssel jár, mert a szövetkezet (óvadék mellett alkalmazott) pénzbeszedője minden héten felkeresi a tagokat lakásukon, hogy a heti befizetés összegét átvegye s azt az alapszabályokban előírt módon nyugtázza.

Nagyváradon, 1907. évi június 1. napján.

A Magyar Takarékszövetkezet alapító.

A szövetkezet a MAGYAR BANK Rt. helyiségében székel (Fő-utca, Bazár-épület.)

Biharmegyei Takarékpénztár.

Utazási és fürdőidény

alkalmából

megőrzés végett elfogadunk

Értékpapírokat

Betéti könyvecskéket

Értéktárgyakat

Ékszereket

Csomagokat és dobozokat (lepecsételve)

Saját betéti könyvecskéinket díjtalanul

Az átvett tárgyakról elismervényt

adunk — és mérsékelt őrzési díjat

számítunk.

Biharmegyei Takarékpénztár

Kossuth Lajos-utca.

Egy még kevésbé használt üzemben levő

két lőerejű

g á z m o t o r

igen jutányos áron eladó.

Cím a kiadóhivatalban.

Több lakás kiadó

november 1-től

a nagyváradai Katholikus

Legény-Egylet házában,

Teleky-utca 13. szám alatt.

Utcára tágas üzemhelyiség.

Emeleten kényelmes lakosztály.

Udvarban kétszobás lakás.

Pincehelyiségben tágas műhely.

Értekezni lehet: Körös-utca 4. szám a. egyet. igazgatónál.

HIRDETESEK

jutányos áron felvételnek a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok,

venlitzatok,

gazdasági nyomtatványok,

egyházi, községi

és egyéb

hivatalos nyomtatványok,

körlevelek,

levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben

mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos áron mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfejek,

számlák, falragaszok,

báli meghívók,

táncrendek, étlapok,

naptárak,

palackfeliratok,

névjegyek,

gyászlapok

stb. a nyomdai szakba

vágo nyomtatványok

készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Vérszegényeknek

idegeseknek, sápkórosoknak, neurastheniásoknak, női bajokban szenvedőknek páratlan hatású gyógyfürdő

Radna-Borberek

vasas fürdő

Beszterce-Naszódvármegyében.

Klimatikus hely, őstényő környezet, szabadon klíma. Hideg és meleg fürdők.

Vasas és szénsavas források.

Előidény június 15-től július 5-ig.

Előidényben a szobák árából 20 százalék engedmény.

Felvilágosítással szolgál: a fürdőbérlet, Besztercén, Mihály-utca 18., június 15-től Radna-Borbereken. 61 1-0

Az első nagyváradai bútorgyár

fő üzletét

f. évi augusztus 1-től

Fő-utca Guttman-házban

nyitja meg, hol az eddig ismert olcsó saját gyári árban

nagy bútorkiállítás

fog a t. vevőközönség rendelkezésére állani. Bárminemű bútorkat kezesség mellett saját gyárában készítenek.

Költségvetésekkel, rajzokkal, készséggel szolgálunk díjmentesen.

Büchler Márton

Telefon 626. 152 1-50

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és díszítő műhelye Nagyvárad, Fő utca 8. sz. Széchenyi szállodával szemben.

Állandó raktár: háló, ebédlő, szalon berendezések, mindennemű modern stíl szerint. Vas, réz és hajlított fa butorok reudkivül nagy választékban.

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak. Kívánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Központi Takarékpénztár Nagyváradon.

Alaptőke 1,000.000 korona.

Telefon szám 443.

Felhívás!

Az 1907. évi június 2-án tartott rendkívüli közgyűlésünk 5000 db 200 kor. névértékű új részvény kibocsátása által intézetünk alaptőkéjének két millió koronára lendítő felemelését harározta el.

Ezen új 5000 db részvény átvételére a régi részvényesek elővételi joggal bírnak olyformán, hogy minden régi részvényre egy új részvény a megállapított 212 korona árban részükre tartatik. E vételárban a kiállítás díj és illeték már belefoglaltatik.

Az új részvények vételára után a folyó 1907. évi július 1-től a befizetés napjáig 6%-os kamat fizetendő, ennek ellenében az új részvények az üzleteredményben 1907. év július 1-től kezdve részesednek. A július 1-ig történő befizetések után a takarékpénztár 5% kamatot terít meg.

Ezen közgyűlési határozat folytán felhívjuk t. részvényeseinket, hogy az új részvényekre elővételi jogukat bezárólag f. évi július 15-ig gyakorolni s ugyanakkor a régi részvényeket az elővételi jog gyakorlására vonatkozó lebélyegzés végett pénztárunknál bemutatni sziveskedjenek.

A befizetések 1907. november 1-ig tetszés szerinti részletekben teljesíthetők, azonban az elővételi jog gyakorlásánál részvényenként 52 korona fizetendő.

A befizetésekről ideiglenes igazolványok adatnak ki. Ezen ideiglenes igazolványok névre szóló részvényekre és ezzel kapcsolatosan a 200 K. n. é. részvényeknek 400 K. n. é. részvényekre való kicserélésére vonatkozólag újabb felhívást fogunk annak idején közzétenni.

Az új részvények befizetésére vonatkozólag érvényben maradnak alapsabályaink 10. §-ának a késedelmes befizetésekre vonatkozó intézkedése!

Nagyvárad, 1907. június 3.

Központi Takarékpénztár
Részvénytársaság Igazgatósága.

Lukács Aladár

elsőrangú kalap-, fehérnemű- és uri-

divat üzlete

Telefon 516.

Nagyvárad, Fő-utca.

HAÁSZ MANÓ női kézmű- és divatáruháza NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca elején

Mindenkit meglepő nagy mennyiségű nyári újdonságok érkeztek. Gyönyörű sima és mintázott grenaduok, paplanok, sima és aszurozott ruhavásznak himzett batisztok és remek kivitelű sepherek, blousok. Ugyiszinte batiszt és vászon, himzett ruhák. Továbbá minden cikkben is óriási nagy raktár.

S tekintettel a nálam lévő mindenki által ismert óriási forgalomra, az árain legolcsóbbak.